

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

Kommunstyrelsens protokoll tisdagen den 1 juli 2025

Plats och tid

Digitalt via Microsoft teams, klockan 8.30–9.15.

Paragrafer

221–223

Justering

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av beslutsprotokoll. Denna återfinns på en separat sida sist i protokollet.

Protokollförare

Josefin Lindström, nämndsekreterare

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

Närvarande

Beslutande

Erik Pelling (S), ordförande
Therez Almerfors (M), 2:e vice ordförande
Sofia Andersson (M)
Eva Christiernin (S)
Ehsan Nasari (C)
Linda Eskilsson (MP)
Jonas Segersam (KD)
Mattias Kristenson (S)
Maria Rosander (SD)
Hanna Victoria Mörck (V)
Jennie Claesson (L)
Asal Gohari (S)
Marta Obminska (M)
Erik Dagnesjö (S)
Jonas Petersson (C)
Ylva Stadell (S)
Fredrik Hultman (M) § 223
Karolin Lundström (V)
Mats Gyllander (M) §§ 221–222

Ej tjänstgörande ersättare

Ulrik Wärensberg (S)
Stefan Hanna (UP)
Anna Johansson Dahl (V)
Klara Ellström (MP)
Mats Gyllander (M) § 223
Nora Karlsson (C)
Anders A Aronsson (L)
Alexander von Uckermann (SD)

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

Övriga närvarande

Birgitta Pettersson stadsdirektör, Ingela Hagström utvecklingsdirektör och biträdande stadsdirektör, Ola Hägglund ekonomidirektör och biträdande stadsdirektör, Marta Tiberg kommunikationsdirektör, Lena Grapp stadsjurist, Sara-Carin Öhman enhetschef, Susanne Eriksson politisk stabschef, Hannes Vidmark, senior adviser, Jenny Engdahl Westbratt, presschef, Josefin Lindström nämndsekreterare, Lenita Granlund, förvaltningsdirektör, Catharina Kjösnes, enhetschef, Maria Borgström, strateg och Peter Jernberg, nämndsekreterare

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

§ 221

Val av justerare samt justeringsdag

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** utse Therez Almerfors (M) till justerare, samt
2. **att** justeringen äger rum den 1 juli 2025.

Beslutsgång

Ordföranden finner att kommunstyrelsen bifaller liggande förslag.

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

§ 222

Fastställande av föredragningslista

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** fastställa utsänd föredragningslista, samt
2. **att** bevilja Lenita Granlund, Anna Bittner, Catharina Kjösnes, Maria Borgström och Peter Jernberg närvarorätt.

Beslutsgång

Ordföranden finner att kommunstyrelsen bifaller liggande förslag.

§ 223

Kommunstyrelsens genomförda externa granskning av hemtjänsten

KSN-2024-03676

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** förklara granskningen av kommunens hantering av sexuella övergrepp inom hemtjänsten avslutad och rapporten mottagen,
2. **att** skicka rapporten från granskningen till äldrenämnden,
3. **att** kommunledningskontoret ska återrapportera senast november 2025 (och muntligt september) till kommunstyrelsen hur resultatet av granskningen omhändertagits och om vidtagna eller planerade åtgärder,
4. **att** uppdra åt kommunledningskontoret att, i nära samverkan med vård- och omsorgsförvaltningen, ta fram en övergripande rapportering som sammanställer status, tidplaner och ansvarsfördelning för samtliga pågående åtgärdsuppdrag, samt
5. **att** kommunstyrelsen får återrapportering minst en gång per år, för att säkerställa att åtgärderna drivs framåt och att ingen del av förbättringsarbetet förloras i komplexiteten.

Sammanfattning

Under 2024 uppdagades flera fall av sexuella övergrepp mot kvinnor inom hemtjänsten i Uppsala kommun.

Den 11 december 2024 § 338 beslutade kommunstyrelsen om en oberoende extern granskning. Granskningen förutsätts komplettera tidigare utredningar från äldrenämnden, IVO samt rättsväsendet. Parallellt har kommunens revisorer genom KPMG AB granskat äldrenämndens åtgärder i samband med händelserna. Kommunstyrelsens egen granskning, som varit pausad under revisionen, har nu genomförts av Ernst & Young AB och redovisas för kommunstyrelsen.

Granskningen kompletterar den tidigare granskningen av KPMG AB genom att i högre grad omfatta processer och funktioner som ska stödja äldrenämndens verksamhet.

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

Det handlar bland annat om personal- och arbetsgivarfrågor, kommunikation och trygghetsarbete. I slutrapporten över granskningen finns bedömningar av kommunens arbete med de områden som utvärderats och rekommendationer.

Kommunstyrelsen överlämnar rapporten till äldrenämnden för kännedom och som underlag för eventuella beslut inom nämndens verksamhet. Kommunledningskontoret får i uppdrag att gå igenom rapporten och föreslå åtgärder eller justeringar av pågående åtgärder.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 1 juli 2025
- Bilaga 1, Utredning av Uppsala kommuns hantering av övergrepp inom hemtjänsten, EY 2025-06-30

Yrkanden

Ehsan Nasari (C) yrkar att uppdra åt kommunledningskontoret att, i nära samverkan med vård- och omsorgsförvaltningen, ta fram en övergripande rapportering som sammanställer status, tidplaner och ansvarsfördelning för samtliga pågående åtgärdsuppdrag och att kommunstyrelsen får återrapportering minst en gång per år, för att säkerställa att åtgärderna drivs framåt och att ingen del av förbättringsarbetet förloras i komplexiteten.

Jonas Segersam (KD) yrkar, med instämmande av Therez Almerfors (M), Ehsan Nasari (C) och Jennie Claesson (L), att lägga till följande text till den tredje att-satsen i liggande förslag till beslut: ska återrapportera senast november 2025 (och muntligt september) till kommunstyrelsen.

Jonas Segersam (KD) yrkar bifall till Ehsan Nasaris (C) yrkanden.

Therez Almerfors (M) yrkar bifall till Ehsan Nasaris (C) yrkanden.

Jennie Claesson (L) yrkar bifall till Ehsan Nasaris (C) yrkanden.

Maria Rosander (SD) yrkar bifall till Jonas Segersams (KD) yrkande och Ehsan Nasaris (C) yrkanden.

Erik Pelling (S) yrkar bifall till liggande förslag till beslut, Ehsan Nasaris (C) yrkanden och Jonas Segersams (KD) yrkande.

Beslutsgång

Ordföranden finner först att kommunstyrelsen bifaller liggande förslag.

Sedan finner ordföranden att kommunstyrelsen bifaller Ehsan Nasaris (C) yrkanden.

Slutligen finner ordföranden att kommunstyrelsen bifaller Jonas Segersams (KD) yrkande.

Särskilda yttranden

Therez Almerfors (M) lämnar ett särskilt yttrande:

Det som har hänt inom hemtjänsten är fruktansvärt, det ska aldrig hända och får inte hända igen.

Redan när våldtäkterna och övergreppen i hemtjänsten uppdagades i september 2024 ville vi se en extern granskning av det som hade inträffat. Det röstade vänsterstyret nej till. Istället togs beslut först i december 2024 och nu till sommaren har den externa granskningen tillslut presenterats för kommunstyrelsen.

Utifrån det granskningen har landat i finns det flera delar att notera där det har brustit och flera frågor kvarstår tyvärr fortfarande.

Granskningen presenterar dessvärre inga bra svar på vad som hände inom kommunen mellan att informationen nådde vård- och omsorgsförvaltningen maj 2024 och till att UNT rapporterade om händelserna den 4 september 2024. För att få en förståelse om vad som hänt, vem som vetat vad för att kunna kräva ut ansvar från inblandade personer och undvika liknande situationer framöver hade det varit nödvändigt. Det finns inga svar varför ansvarig nämnd och förtroendevalda inte fick information tidigare, trots allvarligheten i händelserna. Dokumentation av informationsflödena visar även på brister vilket är ett stort problem när händelser ska granskas och ansvar ska fastställas.

Därutöver konstaterar granskningen att stödet till de drabbade har varit undermåligt. Att kommunen inte lyckats ge tillräckligt stöd till kvinnor som blivit brottsoffer i sina egna hem, det som ska vara deras trygga plats är oacceptabelt.

Moderaterna har under en lång period varit drivande i att utveckla kommunens arbete med våld i nära relation och sexuellt våld. Vi har tagit initiativ för att få fram nya handlingsplaner och för att lyfta upp frågorna högre på agendan. Bristen på detta är ett av de medskick som kommunen får i granskningen och vi kan bara beklaga att denna fråga inte tagits på tillräckligt stort allvar och att vi nu har drabbade kvinnor inom kommunens egen verksamhet.

Rapporten visar upp en rad brister i Uppsala kommun och lyfter upp flera bedömningar och förslag på hur dessa ska åtgärdas. Vi yrkade att en muntlig rapportering av uppföljning utifrån dessa ska ske i september till kommunstyrelsen och en skriftlig uppföljning ska presenteras i november och är glada att det bifölls. Det är väldigt viktigt att bedömningarna från granskningen följs upp och att kommunen och vänsterstyret agerar på de brister som så tydligt presentats i granskningen.

Ehsan Nasari (C) lämnar ett särskilt yttrande:

Centerpartiet välkomnar att den externa granskningen av hemtjänsten i Uppsala kommun, som vi drivit hårt för, äntligen presenterats. Granskningen visar på omfattande problem på flera områden inom bland annat äldreomsorgens internkontroll, arbetsmiljö och det förebyggande arbetet mot våld i nära relationer – Centerpartiet har länge krävt förbättringar på dessa områden.

Redan under förra mandatperioden lyfte Centerpartiet behovet av en genomgripande översyn av hemtjänstens organisation. Under 2023 varnade vi för allvarliga kvalitetsproblem inom äldreomsorgen, och i september 2024 riktade vi skarp kritik mot styret (S, V, MP) för att inte initiera den oberoende granskning. Först efter omfattande påtryckningar tillsattes den externa granskning som vi ser resultatet av idag – och dess slutsatser är tydliga.

Granskningen visar att problemen inom hemtjänsten är systematiska och strukturella. Brister i anställningsrutiner, ett högt antal medarbetare per chef och otillräcklig krishantering är några av de allvarliga brister som identifierats. Det är särskilt allvarligt att olika ledningsfunktioner under lång tid har ignorerat varningssignaler, vilket i förlängningen lett till de övergrepp som nu uppmärksammas. Vi menar därför att många av problemen även har sin grund i ett bristande ledarskap. Våra äldre måste kunna känna sig trygga i sina egna hem – det är en grundläggande förutsättning för en värdig äldreomsorg.

Det är allvarligt att granskningen visar på brister i det brottsförebyggande arbetet som Centerpartiet länge har lyft, särskilt när det gäller våld i nära relationer. Vi har upprepade gånger påtalat behovet av stärkta insatser, bland annat genom ökat stöd till kvinnojourer och införandet av en särskild tantjour riktad till äldre kvinnor. Det är beklagligt att dessa brister nu konstateras i rapporten, men tyvärr inte förvånande.

I dag pågår flera parallella uppdrag och åtgärdsprocesser med anledning av de uppdagade övergreppen. Den externa granskningen pekar på att denna komplexitet riskerar att skapa bristande överblick, vilket försvårar styrning och uppföljning. För att motverka detta föreslog Centerpartiet att kommunstyrelsen ska ge kommunledningskontoret i uppdrag att, i nära samverkan med vård- och omsorgsförvaltningen, ta fram en samlad rapportering. Denna ska redovisa status, tidplaner och ansvarsfördelning för samtliga pågående åtgärder, och återrapporteras till kommunstyrelsen minst en gång per år. Vi är glada att kommunstyrelsen biföll vårt förslag och vill samtidigt betona vikten av att de förändringar som krävs inom äldreomsorgen sker utifrån ett helhetsperspektiv med god samordning. Tillsammans med övriga Alliansen yrkade vi även på en datumsättning av återrapporteringen för att säkerställa att dessa viktiga uppdrag inte faller mellan stolarna och dröjer. Det är positivt att även dessa fann gehör i kommunstyrelsen.

Vi menar att mer behöver göras för att göra äldreomsorgen i Uppsala trygg och säker. Insatserna måste redan nu ses över utifrån ett helikopterperspektiv i äldrenämnden, genom att ta ett samlat grepp kring alla de uppdrag kopplade till äldreomsorgen som beslutats. Denna översyn måste också göras utifrån det ekonomiska perspektivet för att säkerställa att uppdragen är resurssatta på rätt sätt.

Uppsala kommun måste även lära sig av andra kommuner som har hanterat likartade situationer och lyckats mycket bättre med sin äldreomsorg, låt oss följa den väg som andra lyckats med. Även om det finns delade meningar huruvida det finns en tystnadskultur i Uppsalas äldreomsorg så är det ett varningstecken som vi tar på stort allvar. En genomlysning måste därför ske för att identifiera de områden där problemet förekommer och lösa dessa enskilt – så gör vi äldreomsorgen tryggare för brukaren och arbetsmiljön bättre för personalen.

Centerpartiet kommer att fortsätta arbeta, såväl i kommunstyrelsen som i äldrenämnden, för en tryggare, mer rättssäker och äldrevänlig hemtjänst i Uppsala kommun – där ledarskap, ansvarstagande och kvalitet står i centrum.

Jennie Claesson (L) lämnar ett särskilt yttrande:

Liberalerna välkomnar granskningen som visar hur allvarliga brister funnits i både ledning, organisation och uppföljning inom hemtjänsten. Vi är djupt oroade över att det skulle krävas så grova övergrepp på äldre kvinnor innan kommunen började agera med nödvändig kraft. För oss är brukarnas trygghet och värdighet alltid det viktigaste och vi ser att mycket arbete återstår innan kommunen på riktigt sätter brukarna först i varje beslut. Vi kan inte acceptera en verksamhet där styrdokument och handlingsplaner staplas på hög utan att leda till verklig förändring. Det måste bli en kultur där alla avvikelser rapporteras och följs upp, där ledarskapet är tydligt och där brukarnas röster tas på större allvar. Äldreombudsmannen bör få en starkare och mer oberoende roll och vi liberaler är övertygade om att Lex Elsa behövs. Det handlar inte bara om bakgrundskontroller utan om en hel modell med snabb utredning, tydlig återkoppling och en självklar rätt för äldre kvinnor att själva välja vem som ska ge dem omsorg. Ingen kvinna ska behöva vara rädd i sitt eget hem.

Vi delar rapportens bild av att roller och ansvar i kommunen varit oklara och anser att kommunstyrelsen måste ta ett mycket större ansvar för att kontrollera och följa upp att beslut verkligen genomförs och ger resultat. Det räcker inte att reagera först när krisen är ett faktum. Kommunen måste bli en organisation som lär av det som hänt, arbetar förebyggande och hanterar risker systematiskt för att skydda både brukare och personal. Liberalerna kommer att följa arbetet noga framöver eftersom den politiska ledningen och oppositionen gemensamt har en skyldighet att se till att något liknande aldrig händer igen. För oss handlar det inte om fler dokument utan om att trygghet och värdighet ska märkas i varje äldre persons vardag.

Stefan Hanna (UP) lämnar ett särskilt yttrande:

Nu finns tre genomförda utredningar om bristerna inom kommunens ansvar kopplat till äldreomsorgen genomförda. En lärdom kopplat till detta är att kommunstyrelsen i framtiden bör vara överens om formerna för granskningar innan de påbörjas så att slöseriet av kommunens resurser kan minimeras. I detta fall borde en bred politisk överenskommelse ha gjorts som avgränsat revisionen till en extern och den som lekmannarevisorerna med stor sannolikhet hade genomfört kopplat till ärendets stora uppmärksamhet.

Jämfört med de tidigare två genomförda revisionerna/utredningarna finner jag följande kompletterande perspektiv i E&Y:s rapport:

- Det har fattats beslut om en extremt stor mängd uppdrag som en konsekvens av trygghetskrisen inom äldreomsorgen. Det signalerar en oklok komplexitet i hur kommunens ledningssystem fungerar.*
- Även perspektiv på hur de privata utförarna bedriver sin verksamhet har inkluderats. Det är viktigt eftersom vi vet att allvarliga händelser även skett i privat regi. Av dem som anklagats för brott är det endast en kopplat till en privat utförare som har dömts för brott efter att bevisen för brottshandlingar varit säkerställda.*
- De lyfter att dessa kvalitetsbrister finns runt om bland de flesta kommuner i Sverige.*
- De lyfter att även om kommunen skulle ha gjort allt perfekt går det aldrig att helt eliminera riskerna för att enskilda människor väljer att begå brott.*

Under Uppsala kommuns aktiviteter i Almedalen var en aktivitet ett samtal inriktat på trygghet. Rubriken var "Hur skapar vi trygghet - tillsammans?" I panelen som gav perspektiv på hur man skapar trygghet i ett samhälle ingick en professor i statskunskap från Uppsala universitet. Han var mycket tydlig med att "tillsammans" och "samverkan" är farligt om det i praktiken innebär att ansvarsutkrävandet blir svårare. Han lyfte tydligt fram att "stuprören" är viktiga för att just säkerställa tydligt ansvarsutkrävande.

Utvecklingspartiet demokraterna anser att dagens struktur med ett enormt kommunledningskontor bidrar till den komplexitet som E&Y ger uttryck för i sin rapport. Det är hög tid att omorganisera kommunen så att kommunledningskontorets stabsverksamheter kraftigt minskas och att relevanta stabsresurser decentraliseras till relevanta förvaltningar. Genom att säkerställa att till exempel kommunledningskontorets ekonomidirektör är processägare för ekonomirelaterad personal, och deras arbetsprocesser och verktyg, inom hela kommunkoncernen kommer komplexiteten att minska, standardiseringen av funktionsarbeten fortsatt kunna genomföras och ansvarsutkrävandet bli betydligt tydligare än idag. Det ska inte råda några tveksamheter om att Äldrenämnden och dess förvaltning är ansvarig för hela sin verksamhet.

Maria Rosander (SD) lämnar ett särskilt yttrande:

Kommunen bär ett tungt ansvar för de fasansfulla övergrepp som utspelat sig inom hemtjänsten. Sverigedemokraterna har länge drivit på för förstärkta bakgrundskontroller och krav på utdrag ur belastningsregistret vid nyrekrytering inom omsorgsverksamheten. Kommunen behöver även se över möjligheten att genomföra bakgrundskontroller av redan befintligt anställda. Vi behöver få till ett helhetsgrepp över äldreomsorgen och vidta de strukturförändringar som behövs för att säkerställa att övergreppen aldrig kan ske igen. Övriga trygghetsskapande åtgärder som behövs är kostnadsfria trygghetslarm, tekniska system för registrering av alla som besöker brukare i hemmet, samt rejäla språkkrav för all personal som kommer i kontakt med äldre.

Jonas Segersam (KD) lämnar ett särskilt yttrande:

Äntligen har Kommunstyrelsen fått del av den externa granskning som vi i oppositionen kämpat för att få på plats. Beslutet fattades 11 december 2024, men tack och lov beslutade kommunrevisorerna att inleda en egen granskning av äldrenämnden 19 december (som utfördes av KPMG). En granskning som möjliggjorde att revisorerna kunde ta del av sekretessbelagda handlingar inom nämndens ansvarsområde, och som slutligen ledde till att nämnden ej beviljades ansvarsfrihet av kommunfullmäktige efter att hela nämnden också avgått från sina poster. Utan kommunrevisorernas granskning hade vi aldrig fått svar på frågor varför äldrenämnden inget fick veta om de sexuella övergreppen förrän UNT skrev om dem (4/9 -24), trots att förvaltningen fått signaler redan under hösten -23 och en lex sarah utredning gjordes under våren 2024. Vi hade heller inte fått beskrivet vilka brister som fanns i vård- och omsorgsförvaltningens systematiska kvalitetsarbete och styrning och ledning, eftersom granskarna anlitade av KS (från EY) inte hade tillgång till relevanta handlingar.

Föreliggande granskning av EY har mer gått in på övergripande frågor, inklusive kommunstyrelsens hantering av sitt arbetsgivaransvar.

Vår kritik mot vänstermajoriteten kvarstår, att inte de "äldres liv och hälsa" prioriteras, vilket vi yrkade på i äldrenämndens internkontrollplan december 2023. Ska man komma till rätta med problemen krävs en mer genomgripande förändring av vård- och omsorgsförvaltningen och kulturen inom kommunorganisationen.

Att föreliggande rapport presenteras som den gör, mitt i sommaren, med beslut i KS en halvtimme efter att ledamöterna fått del av rapporten, illustrerar majoritetens taktik att förtiga bristerna och i stället skylla ifrån sig på andra.

Denna rapport understryker de allvarliga problem som har funnits, med ett bristfälligt arbetsmiljöarbete, med bristande samordning mellan förvaltningarna när det gäller rekryteringar, med bristande bakgrundskontroller och en bristande process för övergången av verksamheten i Nyby från Attendo till egen regi.

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2025-07-01

Granskningen konstaterar att det finns delade meningar om en tystnadskultur, men vi som suttit i äldrenämnden kan intyga att nämnden hållits utanför inflytande i verksamheten, något som tyvärr präglar stora delar av kommunens verksamhet.

I stället för en kultur som använder fel och brister som en del av det systematiska kvalitetsarbetet, där transparens och öppenhet är vägledande, så står vänstermajoriteten för en kultur i att tysta ner och skylla ifrån sig. Det har visats i ovilligheten att genomföra några granskningar, i ovilligheten att avgå från sina poster i äldrenämnden och i ovilligheten att följa revisionens rekommendation att inte bevilja äldrenämnden ansvarsfrihet.

Vi yrkade att förslagen utifrån granskningen ska tas i kommunstyrelsen senast i november med en muntlig dragning i september, vilket bifölls.